

FUNDACJA WSPIERANIA
INICJATYW EKOLOGICZNYCH
FOUNDATION FOR THE SUPPORT
OF ECOLOGICAL INITIATIVES
31-121 Kraków, ul. Czysta 17/4, tel./fax: 48/12/631 57 31, 631 57 32
konto/acct.: Krakowski Bank Spółdzielczy, Rynek Kleparski 8, 31-150 Kraków
nr: 25 85910007 0021 0052 2414 0001
e-mail: biuro@fwie.eco.pl, <http://www.fwie.eco.pl>
KRS 0000060308, regon 350524261, NIP 676-10-21-929

Wojewoda Małopolski

ul. Basztowa 22,

31-156 Kraków

Zgłoszenie bezpośredniego zagrożenia wystąpienia szkody w środowisku

Na podstawie art. 24 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz.U.07.75.493) Fundacja Wspierania Inicjatyw Ekologicznych, w związku z spodziewanym rozpoczęciem eksploatacji kopaliny (żwiru i piasku) ze złoża naturalnego „Chobot - Polana”, położonego w miejscowości Chobot, gmina Niepołomice, powiat wielicki (województwo małopolskie) na terenie obszaru chronionego Natura 2000 – Puszcza Niepołomicka (kod obszaru : PLB120002, ustanowiony na podstawie rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000) **wnosi o natychmiastowe wszczęcie postępowania w sprawie wydania decyzji nakładającej na inwestora – „Eksploatacja Żwiru” s.c. Roman Senderek i Andrzej Gwóźdź z siedzibą w miejscowości Grabie (numer domu: 23), Węgrzce Wielkie (32-002) obowiązki przeprowadzenia działań zapobiegawczych w związku z bezpośrednim zagrożeniem wystąpieniem szkody w środowisku (w gatunkach i siedliskach chronionych) w rozumieniu wskazanej ustawy.**

Jednocześnie w związku z brzmieniem art. 24 ust. 6 ustawy o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie Fundacja Wspierania Inicjatyw Ekologicznych wnosi o dopuszczenie jej do udziału w wszczętym postępowaniu administracyjnym na prawach strony

i załatwienie sprawy **w terminie określonym w art. 35** ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz.U.00.98.1071 z późn. zm.).

Mając na uwadze walory przyrodnicze zagrożonego siedliska (pogranicze łąki wilgotnej - *Molinion* –kod siedliska 6410 i świeżej *Arrenatherion* – kod siedliska 6510, z widoczną przewagą gatunków z łąk wilgotnych) oraz występowanie na tym terenie m.in.: chronionego gatunku motyla: czerwończyka nieparka (wpisanego na Czerwoną Listę Zwierząt Ginących i Zagrożonych w Polsce oraz wymienionego w II Załączniku Dyrektywy Siedliskowej), 11 gatunków ptaków wymienionych w I Załączniku Dyrektywy Ptasiej (występujących na powierzchni badawczej lub w jej bliskim sąsiedztwie, z tym, że trzy gatunki gniazdują na tym terenie – derkacz, gąsiorek, dzięcioł średni – ścisła ochrona gatunkowa) jednoznacznie trzeba stwierdzić, że zgłoszenie dotyczy przyszłych szkód **w środowisku jako dobru wspólnym.**

Warto podkreślić, że zgodnie z art. 24 ust. 5 i 7 ustawy o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie, organ ochrony środowiska postanawia o wszczęciu stosownego postępowania albo też postanowieniem odmawia jego wszczęcia.

W załączeniu do niniejszego zgłoszenia przedstawiamy opracowaną na jego potrzeby „Waloryzację przyrodniczą zachodniej części polany Chobot (Puszcza Niepołomska) w perspektywie budowy zwirowni na obszarze sieci Natura 2000”, potwierdzającą wystąpienie bezpośredniego zagrożenia szkodą w środowisku i wskazująca na prawdopodobne konsekwencje prowadzenia takiej działalności na tym terenie dla ekosystemu.

Uzasadnienie

Bezpośrednie zagrożenie szkodami - pojawiające się w kontekście **wysokiego prawdopodobieństwa wystąpienia szkody w środowisku** w dającej się przewidzieć przyszłości związane jest z udzieloną Panom: Romanowi Sendorkowi i Andrzejowi Gwoździowi („Eksplatacja Żwiru” s.c.) decyzją Wojewody Małopolskiego (znak ŚR.V.KŻ. 7415/44/02/24) z dnia 2 czerwca 2003 r. (a więc jeszcze przed wejściem Polski do struktur Unii Europejskiej i całkowitą implementacją przepisów wspólnotowych odnośnie ochrony

środowiska) **koncesją na wydobywanie kruszywa naturalnego ze złoża „Chobot – Polana”** (obszar o powierzchni 11 ha 74 a 27 m², obejmujący działki o numerach ewidencyjnych: 235, 236, 237, 238, 239/1, 239/2, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 255, 256, 257, 258, 259, , 260, 261, 262, 263, 264 obręb Chobot, gmina Niepołomice) z terminem ważności do dnia 31 grudnia 2015 roku.

W związku z dostępnymi informacjami koncesjonariusze co prawda, nie rozpoczęli jeszcze działalności, która wywołałaby bezpośrednio szkody w środowisku, ale czynią odpowiednie przygotowania – m.in.: postępowanie administracyjne w sprawie ustalenia kierunku i terminu rekultywacji gruntów po zakończeniu wydobywania kruszywa (toczyło się prawdopodobnie od lutego 2007 r. – projektowano wodno-rolny kierunek rekultywacji gruntów – utworzenie trzech akwenów wodnych o powierzchni 9 ha, oddzielonych groblami), postępowanie administracyjne w sprawie zatwierdzenia planu ruchu odkrywkowego zakładu górniczego „Chobot-Polana” (toczyło się prawdopodobnie od marca 2007 r.).

Można więc uznać za bardzo prawdopodobną sytuację, w której wkrótce inwestorzy rozpoczną wydobywanie kruszywa, co doprowadzi do trudnych do usunięcia szkód w środowisku naturalnym, stąd występujące w tym przypadku bezpośrednie zagrożenie szkodami (wysokie prawdopodobieństwo wystąpienia szkody w środowisku) uzasadnia podjęcie odpowiednich działań prawnych na podstawie ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie.

Bezpośrednie zagrożenie wystąpieniem szkody polega m.in. na:

- spodziewanym zniszczeniu chronionych siedlisk i miejsc rozrodu np.: bezpośrednio (znajdujących się na obszarze górnicznym) czerwończyka nieparka (*Lycaena dispar*), derkacza, gąsiora, dzięcioła średniego (a także ich przekształceniu oraz utracie przez nie części związanej z nimi różnorodności biologicznej), pośrednio zaś negatywny wpływ poza obszarem górnicznym może wiązać się z transportem wydobytego kruszywa przez Puszcę Niepołomicką,
- przewidywanym pogorszeniu się możliwości rozmnażania się i rozprzestrzeniania gatunków chronionych (w związku z hałasem i zapyleniem spowodowanym wydobywaniem części osobników z gatunków chronionych opuszczenia terytorium lęgowe),

- utracie części różnorodności biologicznej przez siedliska ptaków chronionych występujących na terenie inwestycji i w jej bezpośrednim sąsiedztwie (a także w sąsiedztwie drogi, którą wywożone będzie kruszywo),

Przewidywane i wysoce prawdopodobne bezpośrednie zagrożenie szkodą w środowisku związane jest ze spodziewanym rozpoczęciem wydobywania kruszywa przez „Eksploracja Żwiru” s.c. Roman Sendorek i Andrzej Gwóźdź z siedzibą w miejscowości Grabie (numer domu: 23), Węgrzce Wielkie (32-002) na terenie obszaru chronionego Natura 2000 – Puszcza Niepołomska (kod obszaru : PLB120002).

Przedmiotowe przedsięwzięcie nie będzie realizowane w oparciu o żadną rzetelną ocenę oddziaływania inwestycji na środowisko - **tak więc bezpośrednie zagrożenie powstaniem szkody w gatunkach chronionych (głównie wśród ptaków) lub ich chronionych siedliskach przyrodniczych (także czerwończyka nieparka), która będzie skutkiem negatywnego wpływu wynikającego z działania podmiotów korzystających ze środowiska nie została uprzednio zidentyfikowana, ani w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia w rozumieniu ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska, ani zgodnie z art. 34 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, co w oparciu o definicję szkody w rozumieniu art. 6 pkt 11 lit. a ustawy o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie powodują, że zastosowanie w przedmiotowej sprawie powinny znaleźć przepisy tej ustawy.**

Prace związane z tą silnie oddziaływującą na środowisko inwestycją znajdują się w fazie bezpośredniego przygotowania, a w ich ramach dokonywane zostaną poważne zniszczenia w środowisku przyrodniczym, którym w związku z brakiem odpowiednich ocen oddziaływania na środowisko poprzedzających uzyskanie decyzji koncesyjnej nie będzie można w odpowiedni sposób zapobiec lub ich naprawić.

Panowie Roman Sendorek i Andrzej Gwóźdź („Eksploracja Żwiru” s.c.) **są podmiotami korzystającymi ze środowiska** w rozumieniu art. 6 pkt 9 ustawy o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie, a działalność przez nich prowadzona wywołała bezpośrednie zagrożenie szkodą w środowisku, spowodowane przez inną działalność niż stwarzającą ryzyko szkody w środowisku - bowiem dotyczy ona gatunków

chronionych i chronionych siedlisk przyrodniczych oraz wystąpiła z ich winy (w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy w związku z art. 6 pkt 11 lit. a).

Z informacji uzyskanych od mieszkańców Chobotu wynika, że wkrótce spodziewane jest rozpoczęcie działalności, które z wysokim prawdopodobieństwem spowodują szkody w środowisku (a już wywołały bezpośrednie zagrożenie ich wystąpienia). Dotyczą one z jednej strony **gatunków ptaków i motyli** chronionych (**ochrona ścisła** – polegająca na całkowitym i trwałym zaniechaniu bezpośredniej ingerencji człowieka w stan ekosystemów, tworów i składników przyrody oraz w przebieg procesów przyrodniczych na obszarach objętych ochroną, a w przypadku gatunków - całoroczną ochronę należących do nich osobników i stadiów ich rozwoju) w oparciu o przepisy ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U.04.92.880 z późn. zm.) i rozporządzenia Ministra Środowiska z 28 września 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną (Dz.U. 04.220.2237), z drugiej zaś strony **chronionych siedlisk ptaków i motyli** (w rozumieniu art. 6 pkt 2 ustawy o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie) jako siedlisk oraz miejsc rozrodu gatunków chronionych w oparciu o brzmienie ustawy o ochronie przyrody i rozporządzeń wykonawczych.

Inwestorzy mając świadomość występowania gatunków chronionych oraz ich siedlisk przyrodniczych w ramach obszaru górniczego na terenie obszaru Natura 2000 (w związku ze stanowiskami przedstawianymi przez różne organizacje ekologiczne w ramach postępowań, których inwestorzy są stronami, protesty mieszkańców Chobotu), w celu uniknięcia opóźnienia w realizacji inwestycji i dodatkowych kosztów (działań prewencyjnych) prawdopodobnie podejmą działania, których skutkiem będzie wyrządzenie szkody w środowisku (bezpośrednie zagrożenie szkodą). **Mają więc oni świadomość szkodliwego skutku swego działania dla ochrony środowiska (likwidacja siedlisk gatunków chronionych, pogorszenie się możliwości ich rozmnażania i rozprzestrzeniania) i przewidują jego nastąpienie, a być może celowo (w kontekście istniejącego stanu faktycznego i prawnego – polityka faktów dokonanych) do tego skutku zmiierzają.** Pozwala to na przypisanie podmiotom korzystającym ze środowiska winy i jednocześnie ustalenie związku przyczynowego między ich działalnością, a bezpośrednim zagrożeniem wystąpienia szkody w środowisku. Przyszły, negatywny wpływ na gatunki chronione i ich

chronione siedliska przyrodnicze (oraz przybliżony stan początkowy) został przedstawiony w załączonej do niniejszego zgłoszenia waloryzacji.

Taka działalność podmiotów korzystających ze środowiska spowoduje bezpośrednio wystąpienie szkody w środowisku - w gatunkach chronionych (ptaki i motyle) i chronionych siedliskach przyrodniczych, mającą znaczący negatywny wpływ na osiągnięcie i utrzymanie właściwego stanu ochrony ptaków (i czerwończyka nieparka) i ich siedlisk przyrodniczych w odniesieniu do ich stanu początkowego (występującemu przed rozpoczęciem realizacji inwestycji – wskazanemu w waloryzacji). Nastąpi zmiana stanu i funkcji (przede wszystkim zmniejszenie przydatności chronionych siedlisk przyrodniczych dla innych elementów ekosystemu, zmniejszenie liczebności ściśle chronionych ptaków, pogorszenie możliwości rozmnażania się i rozprzestrzeniania itd.) elementów przyrodniczych – **co wykazane zostało w załączonej do zgłoszenia waloryzacji** – co spowoduje następujące, mierzalne skutki (w rozumieniu § 5 rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 kwietnia 2008 r. w sprawie kryteriów oceny wystąpienia szkody w środowisku - Dz.U.08.82.501):

1. w gatunkach chronionych – ptakach (także czerwończyk nieparek):

- a) zniszczenie lub uszkodzenie siedliska czerwończyka nieparka, derkacza, gąsiorka, dzięcioła średniego,
- b) pogorszeniu możliwości rozmnażania się populacji gatunku chronionego, jej rozprzestrzeniania się (w związku z hałasem i zapyleniem spowodowanym wydobyciem części osobników z gatunków chronionych opuści terytoria lęgowe),

2. w chronionych siedliskach ptaków i motyli:

- a) zniszczenie lub uszkodzenie części chronionych siedlisk przyrodniczych,
- b) utracie części różnorodności biologicznej przez siedliska ptaków chronionych występujących na terenie inwestycji i w jej bezpośrednim sąsiedztwie (a także w sąsiedztwie drogi, którą wywożone będzie kruszywo).

Jak wynika bowiem z treści załączonej do niniejszego wniosku waloryzacji:

- a) **„ (...) wszelkie prace melioracyjne, nadmierne osuszanie terenu lub zniszczenie niniejszego stanowiska włącznie z wykaszaniem roślin żywicielskich (tj. szczawiu) bez możliwości ich ponownego wzrostu,**

wplynie ujemnie na stan populacji czerwończyka nieparka, prowadząc nawet do jej zupełnego zaniku. Ze względu na tendencje do zagospodarowania polany chobotowskiej zaleca się przeprowadzenie dokładnej waloryzacji motyli na całym obszarze łąk od Chobotu po Drwinę. Należałoby również podjąć działania w kierunku przywrócenia właściwych stosunków wodnych na wspomnianych wyżej łąkach, gdyż obecnie są one zbyt przesuszone, co może zagrażać istnieniu w tym miejscu populacji czerwończyka nieparka”,

- b) „ (...) Polana rozciągająca się w centralnej części Puszczy Niepołomickiej pomiędzy wsiami Chobot i Drwinia, jest ostatnią niezabudowaną polaną w obrębie utworzonego w granicy puszczy obszaru Natura 2000. Tereny otwarte dostępne dla zwierząt w okresie wychowu młodych, migracji czy zimowania są niezbędne dla przetrwania wielu gatunków. Spośród zwierząt łownych, m.in. byki jelenia europejskiego wykorzystują polanę w czasie rykowiska, samice dzika i sarny mogą paść się na polanie w nocy, zaś w ciągu dnia chronić w wysokiej roślinności wraz z młodymi. **Chronione ptaki drapieżne i sowy (np.: myszolowy, błotniaki, puszczyki) polują na polanie w celu zdobycia pokarmu w okresie rozrodu, migracji czy zimowania.** Podobnie bociany i żurawie gniazdujące w puszczy lub w jej sąsiedztwie zdobywają pokarm na terenie łąk chobotowskich. W wyniku budowy zwirowni **bezpośredniemu zniszczeniu ulegną tereny gniazdowania dwóch gatunków ptaków wymienionych w I Zał. do Dyrektywy Ptasiej, tj. derkacza i gąsiora, a pośrednio również dzięcioła średniego gniazdującego na granicy lasu, który może opuścić terytorium lęgowe ze względu na hałas i zapalenie spowodowane wydobyciem.** Ponadto zniszczenie powierzchni łąk spowoduje ograniczenie terenów łownych i lęgowych wielu gatunków w/w zwierząt. **Obniżenie poziomu wód gruntowych** spowodowane głębokim wykopem, przyczynić się może do dalszego osuszania łąk i tak już przesuszonych wykonanym w poprzednich latach pogłębieniem rzeki Drwinki. Podobne osuszanie może dotknąć **przylegający do polany kompleks leśny Puszczy Niepołomickiej** będący siedliskiem wspomnianych wyżej **gatunków chronionych ptaków.** Pomimo iż na powierzchni badawczej nie

stwierdzono chronionych gatunków roślin i grzybów to jednak siedlisko łąk **kwalifikuje się jako jedno z wymienionych w Dyrektywie Siedliskowej**. Na łące stwierdzono gatunki roślin kwalifikujące ją na pograniczu łąki wilgotnej (*Molinion* – kod siedliska 6410) i świeżej (*Arrenatherion* – kod siedliska 6510), z przewagą gatunków z łąk wilgotnych”.

Koniecznym jest więc podjęcie odpowiednich działań zapobiegawczych - stąd też niezbędne wydaje się wszczęcie postępowania administracyjnego w celu wydania decyzji nakładającej na wskazane powyżej podmioty odpowiednich obowiązków (w kontekście art. 12 ust. 1 ustawy) podjęcia działań zapobiegawczych, a także poniesienia ich kosztów.

Fundacja Wspierania Inicjatyw Ekologicznych w związku z art. 20 ust. 1 ustawy wnosi także o nałożenie na wskazane podmioty korzystające ze środowiska w drodze decyzji obowiązek prowadzenia na terenie inwestycji (dróg na terenie Puszczy Niepołomickiej, którymi będzie wywożone kruszywo) i w promieniu 100 m od niej monitoringu przyrodniczego różnorodności biologicznej w trakcie realizacji inwestycji.

Działając w interesie społecznym – kontrowersje (w kontekście ochrony środowiska) związane z przedsięwzięciem i istotne, przyszłe zmiany stanu środowiska (zagrożone gatunki chronione i ich siedliska na terenie obszaru chronionego Natura 2000 – Puszcza Niepołomicka - kod obszaru : PLB120002 - ustanowionego na podstawie rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000, w pobliżu rezerwy: Wiślicko Kobyle, Bigiel i Orłowiec), prośby o interwencję ze strony osób (mieszkańców wsi Chobot), którym bliskie są idee ochrony przyrody, kierowane do Fundacji, troska o losy i późniejsze funkcjonowanie tych ekosystemów oraz ich bioróżnorodność, konieczność społecznej kontroli nad inwestycjami silnie ingerującymi w środowisko jako dobro wspólne – Fundacja jako organizacja ekologiczna **wnosi o dopuszczenie do udziału w postępowaniu administracyjnym na prawach strony**.

Wpływ planowanej inwestycji - wydobywania kruszywa naturalnego, a przede wszystkim jego transportu (hałas, zanieczyszczenie powietrza) w kierunku Chobotu (albo

drogą w kierunku Drwinii) – na ustanowioną formę ochrony przyrody będzie zdecydowanie negatywny i doprowadzi do degradacji tego fragmentu obszaru Natury 2000.

Zagrożenie dostrzegły przecież także i lokalne władze samorządowe – Rada Miejska w Niepołomicach uchwalając Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Niepołomice (Uchwała IV/35/07 Rady Miejskiej w Niepołomicach z dnia 9 stycznia 2007 r.) określiła wyraźnie, że złoża „Chobot – Polana” (rodzaj kopaliny – piaski), którego eksploratorem ma być „Eksploracja Żwiru” s.c. R. Senderek, A. Gwóźdź, **„ze względu „Natura 2000” nie wskazuje się do eksploatacji”** (załącznik nr 1 do studium – uwarunkowania rozwoju miasta i gminy Niepołomice – rozdział 12, str. 78).

Biorąc pod uwagę wartość przyrodniczą tego obszaru chronionego - niezwykle bogactwo gatunków ptaków (około 175 gatunków, cztery z nich znajdują się w Polskiej Czerwonej Księdze ginących zwierząt) i innych zwierząt, urozmaicone warunki siedliskowe (wiele typów lasu, liczne obszary podmokłe i bagna, rzeczne korytarze ekologiczne), liczne gatunki cennych przyrodniczo roślin – w kontekście prowadzenia na nim działalności gospodarczej znacznie ingerującej w środowisko naturalne jednoznacznie trzeba stwierdzić, że udział organizacji społecznej (ekologicznej) w tym postępowaniu jest nie tylko dopuszczalny, ale i niezbędny. Zdecydowanie w interesie społecznym leży przecież zachowanie przedmiotowego obszaru objętego ochroną prawną w stanie nienaruszonym jako wspólnego dobra narodowego (zresztą o znaczeniu nie tylko przyrodniczym, ale i historycznym)

Działalność w obszarze środowiska naturalnego jest uzasadniona naszymi celami statutowymi - m.in.: „działania na rzecz ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego”, „udział w postępowaniach administracyjnych dotyczących spraw związanych z ingerencją w środowisko naturalne”, „wpływanie na poprawę stanu środowiska naturalnego Polski i świata”, „występowanie do właściwych - wg kompetencji - władz lokalnych, wojewódzkich i krajowych oraz sądów z wnioskami o zastosowanie środków prowadzących do usunięcia zaistniałego zagrożenia środowiska, zaniechania naruszania środowiska, przywrócenia stanu poprzedniego lub naprawy zaistniałych szkód”.

Fundacja Wspierania Inicjatyw Ekologicznych powstała w 1989 r. i działa na terenie całego kraju, w szczególności mając na uwadze problemy Województw: Małopolskiego, Opolskiego, Śląskiego, Dolnośląskiego i Świętokrzyskiego. Jej celami statutowymi są m.in. wpływanie na poprawę stanu środowiska naturalnego Polski i świata, wspieranie społecznych ruchów ekologicznych, działalność wspomagającą rozwój wspólnot i społeczności lokalnych, składanie organom administracji wniosków i zastrzeżeń do projektów planów zagospodarowania przestrzennego i do decyzji administracyjnych mających wpływ na środowisko oraz opiniowanie przedsięwzięć z punktu widzenia ich zgodności z interesami ochrony przyrody i zdrowia ludności, udział w postępowaniach administracyjnych dotyczących spraw związanych z ingerencją w środowisko naturalne itp.

W świetle powyższych uwag Fundacja Wspierania Inicjatyw Ekologicznych wnosi o natychmiastowe wszczęcie postępowania administracyjnego, o jakim mowa w osnowie niniejszego wniosku i dopuszczenie jej do niego na prawach strony.

Załączniki:

- 1) statut Fundacji,
- 2) aktualny odpis z Krajowego Rejestru Sądowego,
- 3) „Waloryzacja przyrodnicza zachodniej części polany Chobot (Puszcza Niepołomska) w perspektywie budowy żwirowni na obszarze sieci Natura 2000”.